

Plejebørn og fattigvæsen

Af Michael Dupont

*Frants Henningsen: Forladt. Dog ej af Venner i
Nøden, 1888 (udsnit)*

Hvad kan vi nå?

- Lidt generelt om arkivalier og Daisy
- Fattigvæsenet gennem tiderne
- Betegnelser og klasser
- Fattighuse og fattiggårde
- Forsørgelsessted
- Tab af rettigheder
- Aldersforsorg, sygeforsorg, arbejdsløse, fremmede
- Plejebørn og fattige børn
- Københavns fattigvæsen

Hvordan du finder det rigtige arkivalie

- Vigtigt, før du søger i Daisy!
- Slægtsforskerbøger, internettet
- Skal have en idé om, hvad du vil finde
- Læs om det (grundighed sparer dig på længere sigt!)

Hold øje med

- Hvilken myndighedstype, der behandler sagerne (amt, politi, kommune, sogn osv.)
- Hvad arkivaliet ofte kaldes (journalsag, skifteprotokol, straffeakt osv.)
- Disse to oplysninger skal bruges i Daisy!
- Det store problem: Hvad hedder myndigheden?

DIG-DAG

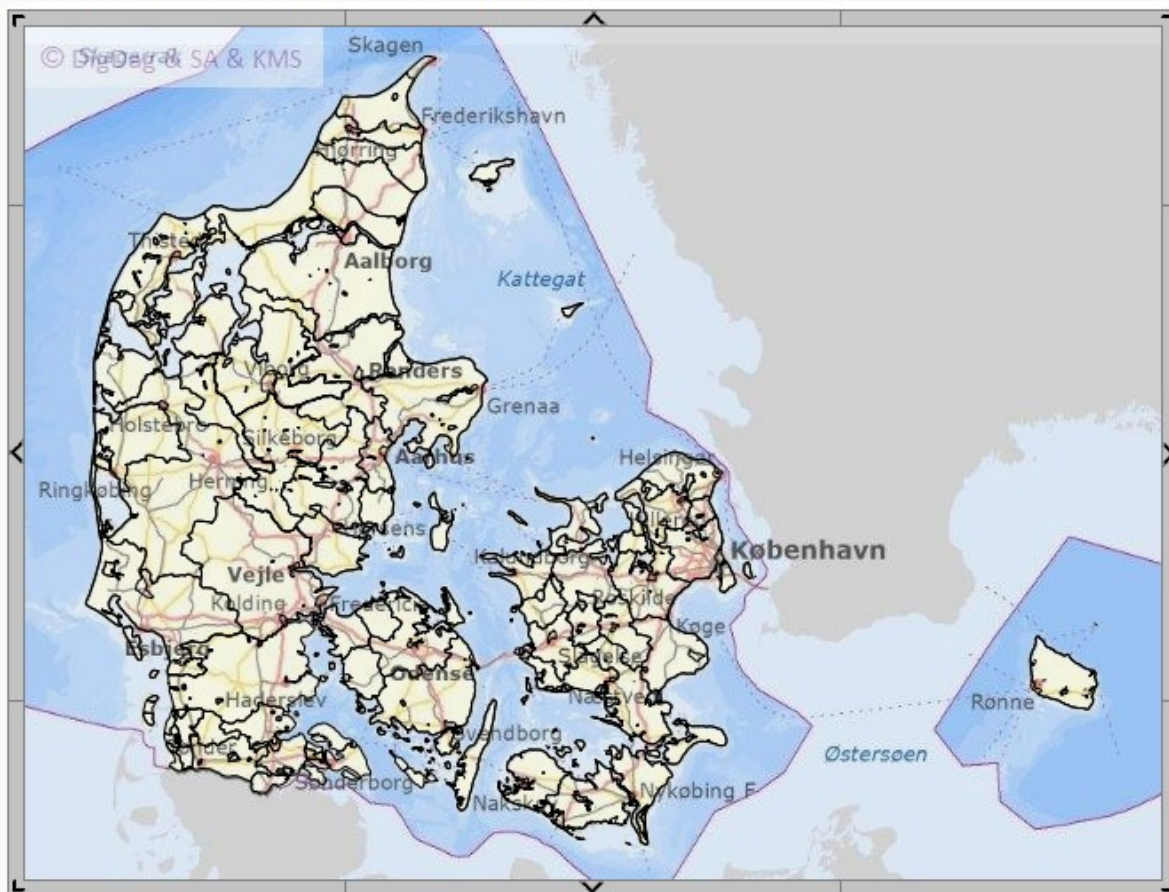
- Betyder Digitalt atlas over Danmarks historisk-administrative geografi
- Kan vælge år + myndighedstype og se myndighedens omfang og navn på den tid
- Kan vælge stednavnesøgning (med % efter stednavnet!) og finde over- og underordnede myndigheder

Tid: 1750 10 01

Administrativ inddeling:

- ☐ Kommunal
- ☒ Amtslig/regional
- ☐ Kirkelig
- ☐ Retslig
- ☐ Geografisk
- ☐ Politivæsen
- ☐ Øvrige

Der vises administrativ inddeling: Amtslig/regional

Hvad er en arkivdatabase

- En elektronisk registratur
- Samme oplysninger som gammeldags registraturer
- Kan benyttes på nettet

DAISY

- Dansk Arkivalie InformationsSYstem
- Indeholder Rigsarkivets samlinger
- Både offentlige og private arkiver
- Alt er indtastet

DAISYs forside

Daisy

Bruger: (RAF) Michael Dupont |
Log ud

MINE BRUGERSIDER

[Log ud](#)

[Mine brugersider](#)

[Mine bestillinger](#)

[Rediger brugerprofil](#)

[Slet brugerprofil](#)

[Skift adgangskode](#)

SØG OG BESTIL

[Søg efter arkivalier](#)

HJÆLP TIL SØG OG BESTIL

[Om arkivalierne](#)

[Sådan søger du](#)

[Sådan bestiller du](#)

[Tips til søgning](#)

[Ordforklaring](#)

Søg i arkivaliesamlingerne

Arkivskaber eller arkivserie:

Arkivskaber:

Arkivserie:

Periode: -

Søg i Daisy

Her kan du:

- Søge efter arkivalier og få vist information om dem.
- Bestille arkivalier til brug på en læsesal.
- Se indscannede arkivalier online.

Indscannede arkivalier kan ikke bestilles til brug på læsesal.

Læs højt Print

Arkivfaglige ord

- Proveniensprincippet: Myndighedens orden bevares
- Arkivskaber: Den, der skaber arkivet
- Arkivserie/titel: Det, arkivaliet kaldes

Og nu ...

... er vi klar til at tale om plejebørn og
fattigvæsen!

Lad os begynde med det vigtigste:
Hvor finder man arkivalierne?

- Rigsarkivet eller kommunearkiver
- Skal kende forsørgelses- eller opholdsstedet
- Slå derefter myndigheden op i Daisy

- Købstæder:
 - Indtil 1868: Rådstue/magistrat (fattigkommissioner)
 - Efter 1869: Kommune
- Landsogne:
 - Indtil 1803: Sogn eller gods (især på Fyn)
 - 1803-1867: Sogn eller kommune
 - Efter 1868: Kommune
- Kontrolmyndigheder: provstier, stiftsamter, amter, amtsråd m.fl.

Hvad hedder de vigtigste arkivalier?

- Fattigprotokollen
- Indført 1708 og indeholder de fattiges navne, opholdssteder, inddeling i klasser
- Heri findes også fattigregnskaber og fattigplanen (plan for fattigforsørgelsen i sognet)
- Korrespondance, kan indeholde breve, attester vedr. fattige

Gode søgeord

- Kan være meget forskel på, hvad arkivalier kaldes
- Gode søgeord i Arkivserie-feltet er "fattig", "alderdom", "plejebørn", "arbejdsløs" osv.
- Kan også gemme sig under mere anonyme arkivalier som "forhandlingsprotokol"
- Ofte god idé blot at søge på det pågældende sogn/rådstue/kommune + periode og få en liste frem over alle arkivalier

OBS

- Nogle arkivalier er scannet og findes i AO
- Se vejledningsvideo på www.genealogi.dk

Fattigvæsenet gennem tiderne

- -1536: Kunne få hjælp hos familien, klostre, lav (gilder)
- 1536-1708: Fattigforsorg er statens ansvar, fattige er stort set overladt til sig selv (dog findes der fortsat gilder og privat fattigforsorg som fx hospitaler)

Eksempel på privat fattighjælp: Herlufmagle-Tybjerg Pastorat: Fattigvæsenssager 1624-1875, pk. C2.11 (Claus Daas fundats på 500 rd. hvoraf renten skal ydes til 15 husarme i Herlufmagle, 1624)

1
Dønt, fall æltid soldet an mistig som laguel/æ van
Samsthan Vi/ke ællme/æ sofsthan æst den Fattig,
ste samhed: fallamagle/ægan of uigan ændan, fæd,
sam æd nuur Sam vord Diden æstgane ællan
som ændrit, Du, fall stuar an ændan nokkønsting
som ændrit, som sig ænlig of Vall sofsthan æst ællat
of æd: Dan æst Diden ællan som ændrit, fæd ænd
æst ænlig, æan æst Di/ke 15 ællme/æ sofsthan æll
æst ænlig, æan æst Di/ke 15 ællme/æ sofsthan æll

”Først schall Altid holdis en rigtig Fortegnelse paa Fembten
Visse Allmese hoffder Aff die Fattigste herudi Hellemagle sogen
och ingen Andenstedtz, saa Ad naar Een weed Døden Affgaar
eller for Andris, da schall strax en Anden nottørfftig forandris,
som sig erlig och Vell haffuer Anstillet och udi den Affdødis eller
for Andredt sted kand Antegnes [...]”

Egentlige fattiglove

- 1708: Den første fattiglov (fødevarer, penge til husleje, tøj og brændsel, baseret på frivillige bidrag)
- 1732: Udlevering af fødevarer kan afløses af omgangsforsørgelse
- 1803: Regulær tvungen fattigskat, mere kontrol med byerne og sognenes forpligtelser

Eksempel på bidrag: Nakskov Rådstue: Fattigprotokol 1708-1753, pk.
N-2 (1709)

Den 1te Maanedes Rende af Fattigprotokol 1709.

af de indkomne, ved Fattigrådets Møder den første Termin

der skal betales som følger

	Den 1 ^{te} Termin	Den 2 ^{de} Termin	Den 3 ^{de} Termin	Den 4 ^{de} Termin
	Skilling	Skilling	Skilling	Skilling
Gælder Fattigrådets	10	10	10	10
Fattigrådets Møder	10	10	10	10
af Andet Mødet	10	10	10	10
af den første Termin	8	8	8	8
af den anden Termin	6	6	6	6
af den tredje Termin	6	6	6	6
af den fjerde Termin	4	4	4	4
af den femte Termin	4	4	4	4
af den sjette Termin	4	4	4	4
af den syvende Termin	1	1	1	1
af den åttende Termin	2	2	2	2
af den niende Termin	5	5	5	5

Matthesen gile
om. dret —

gile ing till dir påtills i
laga som i ligan

Ing gile som ligan för
væst al sp Hans Rwig

Ing suar offret min
tuffur sörst al sp

Salser fyg

gile ing till dir påtills i
laga som i ligan

HR §

gile ing till dir påtills i
laga som i ligan

laga som i ligan
till dir påtills i ligan

Ing som i ligan
i ligan som i ligan

Ing som i ligan
i ligan som i ligan

Ing som i ligan
i ligan som i ligan

Ing som i ligan
i ligan som i ligan

Ret til hjælp

- 1849: Alle, der ikke kan forsørge sig selv, har ret til hjælp
- 1891: Omgangsforsørgelse afskaffes. Mere specifik lovgivning kommer til, og fattigloven kommer efterhånden kun til at dække dem, der ikke kan få hjælp iht. anden lovgivning
 - Aldersforsorg (1891 ff.)
 - Sygeforsorg (1892 ff.)
 - Arbejdsløse (1907 ff.)

Den moderne velfærdsstat

- 1933: Uoverskuelig lovgivning fører til 4 hovedlove:
 - 1. Folkeforsikringsloven (sygeforsikring, alders- og invaliderente)
 - 2. Ulykkesforsikringsloven
 - 3. Lov om arbejdshenvisning og arbejdsløshedsforsikring (arbejdsløse)
 - 4. Lov om offentlig forsorg (fattige)

Værdigt/uværdigt trængende

- Værdigt trængende: Uarbejdsdygtig pga. alder, sygdom og invaliditet, samt forældreløse børn
- Uværdigt trængende: Personer i den arbejdsdygtige alder, som burde kunne klare sig selv (løsgængere, landstrygere, prostituerede, arbejdssky individer, soldaterenker med små børn, enlige mødre med uægte børn)

Værdigt trængende

- Fik tiggertegn, der gav tilladelse til at tigge i en bestemt periode og område (fx sogn eller herred)
- Inddelt i 3 klasser:
 - 1. De blinde, sengeliggende, vanføre, gamle
 - 2. Små forældreløse børn, der ikke havde familie
 - 3. Husarme, der pga. dårligt helbred, mange børn o.l. ikke kunne tjene nok til livets ophold

Eksempler på klasser: Nakskov Rådstue: Fattigprotokol 1708-1753, pk. N-2 (1738)

Anno 1738 den 10de October
Vor Dign. Præsten velværdige H^{er} Jacob.
Willeh. Tilligsmæd Magistratens H^{er} Jacob.
Vor Tilnærvælt Bøgger har for
vor Rådstue at forfalte en
og Classificering over de fattige
som kan anføres at være i
og ydligere almisse af den
Class Grundlig indtelling for
Aar 1739. Gælder
1ste Klasse / 2de Klasse
Charakterede N^{re}.

"Anno 1738 den 10de October

Var Sogne Præsten velærverdige HøjtErede Jacob Ullitz,
Tilligemæde Magistratens Saa velsom 6 Der Til udvaldt Borgere
haar samlede paa Raadstuen at Forfalte een Nye Deling og
Classeficering paa de fattiges Tal. Som kan ansees at være
Nødlieende til at oppebærge almise af den Pubpligers fattige
Casse Ugentlige udehling for anstehende Aar 1739. Saaledes
[...]"

Eksempel: Nylarsker Sogn: Fattigkommissionens forhandlingsprotokol, 1815

Ja. Læstegods Hansen.	Ernøst. J. Læstegods Hansen.	Ja. Læstegods Hansen.	Ja. Læstegods Hansen.
Op 15. Sept. N. L. Læstegods Hansen.	50 Læstegods Hansen.	70 Læstegods Hansen.	Læstegods Hansen.

Den den fættig
 og plegte alle
 i sin hustru
 ind og ud
 med
 Den den fættig
 og plegte alle
 i sin hustru
 ind og ud
 med

Den den fættig
 og plegte alle
 i sin hustru
 ind og ud
 med

Den den fættig
 og plegte alle
 i sin hustru
 ind og ud
 med

Den den fættig
 og plegte alle
 i sin hustru
 ind og ud
 med

2de 8de Klasse

Torgensen, Don
Oeffenbör, Pader
Raden, Monik
Dognach

tie 3/10, 2 fottrek fottrek tie 1 a/2.

10
Cam.

en Coem,
Taykda.

Oansagen tie Gans enau
en, ad Gans Tader iels kan
in ensoed, Gans. Gans
soedro fty Goo fies tahn.

Op 3de Klasse

N.1. Mel 29
Torgensen, Oen
Rucka.

69
Oen

en andun
argueldro
arbidro.

Oansagen tie Gans enau
en Gans Oedradom en de
Lidro, sam gior, ad Gans iels
kan, fottrek sam enau, sam
fies, Gans tie fies Oedro
Gans Oen ad Gans i. Oenager
Gans Oen enau, Oen enau
fies. Gans Gans enau, en
Oedro.

Uværdigt trængende

- Stodderkongen (der var værdigt trængende) skulle jage uværdigt trængende bort
- Blev uværdigt trængende fanget i købstæderne, blev de pisket i fuld offentlighed og derefter jaget ud af byen

Eksempel på vurdering af værdigt/uværdigt trængende: Nakskov Rådstue:
Fattigregnskaber 1721-1768, pk. N-4

Jeg her af Trons Høiærbødighed og Høiærbødighed
for Borgmesteren Kibbles Høiærbødighed af 8de Kjøben
hvor nævnt, at der imidlertid som, som Bysens
fattiges Inspectør skal være forfulgt om den
sig har om at fattig yndemand, nemlig Johan
Hans Pater at indlægge i Bysens fattige Huse,
i det Tegn på, som af Borgmesteren Kibble for, som
en, kaldet om at fattige Mænd, at indlægge, Men
da de Vice-Borgmesteren og Rådsmænd oppefter
sig der imod, er givende, at om at Rådsmænd
skal være Bysen i indkomme, der, at den
ikke, Rådsmænd som indkomme, at der jo kan der
anden af Bysens nye fattige, som naar om
indkomme, som melles for, som til Gensidig
for, som ikke for, som at Rådsmænd

”Da Vi [...] haver erfaret, at der imellem dem, som Byens fattiges Inspecteurer skal være forefalden en Striidighed om et fattig kvinde-menniske, navnlig Johanne Hans Datter at indlægge i Byens Fattiges Huus, i det Sogne-præsten og Borgemester Kiølle har foranstaltet bemeldte fattige Menniske at antages, Men de 2de Vice-Borgemestere og Raadmænd opponerer sig der imod, foregivende, at bemeldte Kvinde skulde deels være byen u-vedkommende, deels, at hun ikke skulde være saa nødlidende, at der jo fandtes andre af Byens egne fattige, som vare meere trængende [...]”

Gladsaxe Fogndistrikt Fattigkommissionens Regnskab for Aaret 1803

Naar det til den Dag. D. 10 og 11 specificerede Summa lægges sin indkomne sk.,
 danner efter følgende N° 5 1 R^g 1 M^g 2 S., bliver følgende
 Indtægt 463 R^g 11 S., hvilket efter at gives Resten følgende specificeres:

Indtægtsbetænkning:

1. Indtægt fra Aaret 1802	46	4	1
2. Efter de specielle Indsamlinger der kom ind Fognd. Fattigkommissionens Indkomne Lars Rasmussen N ^o 1	68	4	14
3. Efter Lønnen N ^o 2 med Hans Larsen	72	2	6
4. Efter Lønnen N ^o 3 med Christen Sørensen	35	3	12
5. Efter Lønnen N ^o 4 med Ole Hansen	75	2	4
6. Efter Lønnen N ^o 5 med Peder Andersen	70	2	6
7. Efter Lønnen N ^o 6 med Fost	36	2	6
Summa	405	4	1 S.

Udbetalt og ubetalt Indtægt:

Eksempel på omgangsforsørgelse s.st. 1820

180. De 12 Hænderne ved harts Udgang, tilføjet 44 Nbr. 24 3 f. 1, som aa. Forsørgelse
 på udførelse for at udføre Udgangene. Ordre, som nogle af dem indkomme, som i
 Regnskab ligger til Indtægt. *Indgivet.*

De 12 Hænder Navne, Tilstand og Forsørgelse m.m.	Vid. Tage	Købspriser				Præmie		Anmær- ninger
		Ring 1/2	Brig 1/2	Alte 1/2	Alte 1/2	Alte 1/2	Alte 1/2	
1. Peder Jensen's enke i Mørkøje	—	—	—	—	—	3.	—	Tidligere i den fjendte blinde der blev beføjet derh. sin efterlad.
2. Bodil Røder i Bødlinge, 81 Aarg. for sin Datter, som har Gæns.	—	1/2	1	2	8.	2	64.	
3. Frederiche Jeans i Bødlinge 70 Aarg., for sin D., som har Gæns.	—	1/2	1	2	8.	2	64.	
4. Melans Sørensen's enke i Gjentofte a 3 f. ingenting	—	—	—	—	—	26	48.	Bilag N: 17.
5. Sivert Nielsen's enke i Bødlinge gammlig og svag	—	58 1/2	58 1/2	1 1/4	8.	2	64.	De Manden d. 30 Jan. april var død, beføjet sin enke og d. l. den efterladte.
6. Bent Andersen's enke i Bødlinge, 120 Aarg., 61 Aarg.	—	1/2	1	2	8.	2	64.	
7. Niels Olsen's enke i Mørkøje, blind Tidligere i den	365.	—	—	—	—	2	64.	for Tiden for 5 af Gænsmanden.
8. Jens Christensen i Bagved, ung og svag	—	1	1	2	8.	2	64.	
9. Ole Carstensen i Henlow, lige sa	365.	—	—	—	—	—	—	for Tiden for 5 af Gænsmanden.

Fattighuse og fattiggårde

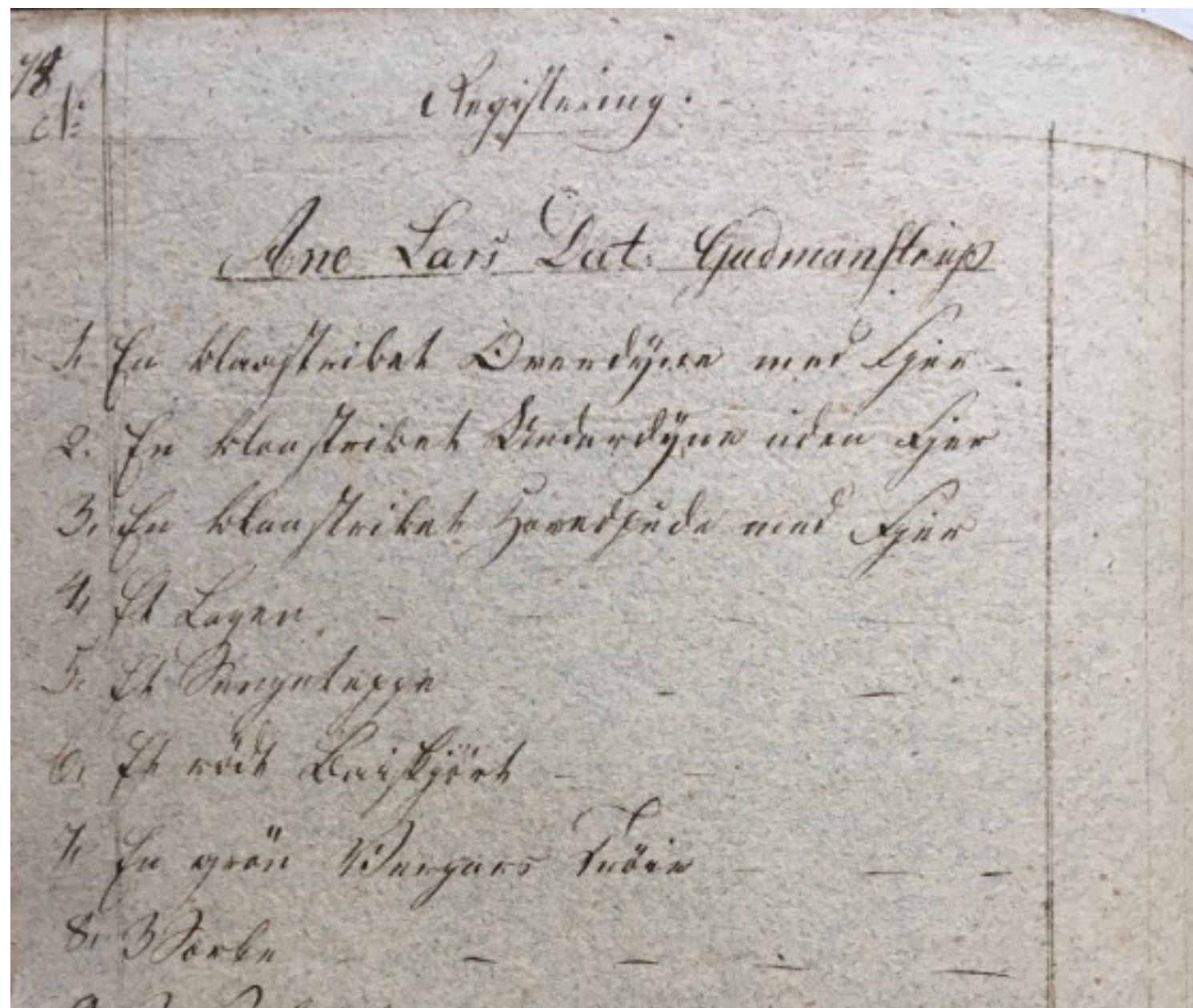
- 1643: Hvert sogn skal indrette et fattighus
- 1800-tallet: Oprettelse af fattiggårde, hvor der også skulle arbejdes
- Arkivalier findes: Rådstuer/købstadskommuner (købstæder), sogne/sogneråd (landsogne)
- Oprettelse, ordens- og spisereglementer skulle godkendes af: Danske Kancelli (1838-1848), Indenrigsministeriet (1848-1869) og amterne (1869-)

Eksempel: Anne Larsdatter

- Højby Sogns kirkebog, døde kvinder 1820:

Begravelsesdagen.	Den Dødes Føds- og Tilnavne.	Stand, Haandtering og Opholdssted.	Alder.
Januar 16.	Badil Hans Datter	Prestel Augustenichs Hustru	62.
19.	Anne Lars Datt.	Katholikus af Gredmands	82
Februar 6.	Peter Bakker Lønn	Hane af Lumbani	53.

Højby Pastorats registrerings- og auktionsprotokol 1814-1853

+ Mads Thranne						12
+ Peter Hermannsen						1
+ Mads Lassenisen						8
+ Otto						4.
+ Ole madsen Eriksen						4
+ Frederik Henningsen						1 .. "
+ Lars Gjøf						1
+ Mads Lassenisen						4 10
+ Ole madsen						1 10
+ Marius Bendts						3 -
+ Mads Lassenisen						8
+ Marius Bendts						12
+ Ole madsen						10
+ Ellen Jacobs Duth						7.
					#9	22

- Efterlod sig i alt værdier til 5 rd. 5 mk.

Dennes Fattigbrevs afbrændte Taber = 4rd 5^{mk}
 blev solgt ved Auktion d. 7 Febr 1820
 og blev brugt til Fattig Rapsen
 til Gudstjeneste

Forsørgelsessted

- 1708: Det sogn, hvor man bor (fattigdistrikter oprettes i købstæder og pastorater)
- 1803: Det sogn, hvor man var født (med mindre man havde boet uafbrudt i et andet sogn eller by i mindst 3 år, ændret til 5 år i 1839)
- 1844: Gifte kvinder følger manden, og børn under 18 år følger forældrene
- 1933: Den kommune, hvor man bor

Forvirring i forbindelse med forsørgelsessted: Nakskov Rådstue: Fattigregnskaber
1721-1768, pk. N-4 (1752)

7
ved Høiester Ronges Maj. & allernaarlig
Lar Ronges at udfolvere paa den fattige
Indtækt i Nacstion, af Høiester Ronges
Indtæktens Amøgning om Høiester Ronges
Datters Løstflugning, inden den paa af indfølgende
Copie af Høiester Ronges Maj. & Høiester Ronges
pastato anganger allernaarlig & udfolgt paa
og i allernaarlig indtækt paa af Høiester Ronges
indtækt i den fattige Indtækt & indtækt af Nacstion
Datters Løstflugning paa af Høiester Ronges
indtækt, da Høiester Ronges af Høiester Ronges
Høiester Ronges, Løstflugning & indtækt, hvorom vi og
Høiester Ronges af Høiester Ronges af Høiester Ronges

”Hvad Hands Kongelige Majestæt allernaadigst har behaget at Resolvere paa den fattige Enke i Nachschou, afgangne Christian Munkes, hindis Ansøgning om Hindes Vanvittige Datters Forflegning, vilde De self af vedfølgende Copie af Hands Kongelige Majestæts til os under 29de passato ergangne allernaadigste Rescript erfare, og i allerunderdanigst følge af Høystsamme, meddeele den fattige Enke 2 mk. ugentlig af Nachschou Byes Fattiges Cassa til Hindes datters Underholdning, da Hun ligeledes af Sønder Herreds Fattiges Cassa, skal nyde 1 mk. ugentlig [...]”

Undersøgelse vedr. forsørgelsessted: Hørsholm Sogn: Forhandlingsprotokol for Hørsholms
Fattigvæsen 1857-1862, pk. 1 (1857)

til Kjøbenhavn Fattigvæsen. Nr. 77 & 78 af Dato 7de 79.
Høf. Hofmester, Dato af 24de D. M. Jaa den end af sin tid Jaa
Jaa, som Frederik Julius Kasmussen vedkommer Jaa Jaa Jaa
Jaa i Kasmussen. Jaa man i Likheden 1858 Jaa Jaa Jaa Jaa
Jaa anført, man skinner Frederik Julius Kasmussen, Jaa den 3de
Jaa 1856 Jaa Hofmester. Jaa af Jaa Jaa Jaa Jaa Jaa Jaa Jaa Jaa Jaa

”Til Kjøbenhavns Fattigvæsen.

Ved behagelig Skrivelse af 24de *forrige Maaned* har den ærede Direction forespurgt, om Frederik Julius Rasmussen erkjendes forsørgelsesberettiget her i Communen. Da man i Kirkebogen ikke har fundet en saadan Person anført, men derimod Frederik Junius Rasmussen, født den 3die Juni 1836 paa Usserød-Fabrik og confirmeret til Michaelis 1850 i [...]

Forsørgelsessted for uægte børn

- Uægte børn 1839-1933: Samme kommune som moderen, indtil barnet er 18 år, derefter avlingskommunen (hvor moderen opholdt sig 10-månedersdagen før fødslen)

Eksempel på kommune, der kradser penge ind fra andre kommuner
 eller barnefaderen: Hørsholm Sogn: Regnskabsbog for Hørsholm
 Sogns Fattigvæsen 1862-1867, pk. 1 (indtægter 1862)

12.	11.	<u>Refundert</u> for Vidtskinde fattig moder Underfødt til Ole Christ Andersdatter for Aaret 1861 med	33.	5.	
14.	12.	<u>Madpenger</u> mod det i Hørsholm 11 ^{te} April 1862 affaldte Marked	4.	4.	8.
23.	13.	<u>Alimentationsbidrag</u> for 1/2 Aar til 11 ^{te} Marts 1862 for Blichfeldtsgaard Anders Jensen af Skovhøje, for sit med fattiglære Frederikke Kristine Gaard, sommed aflagde Børn, Jørgen Peter, Søren, der nu ligger i Høstved, Blomstrød Løve, den 11 ^{te} September 1850	5.	"	"
29.	14.	<u>Refundert</u> for Kjøbenhavn fattig moder Andefingens mod Høstved Jens Peter Julius Hoffmanns Familie Underfødt for 28 ^{de} Aar den 1861 til 29 ^{de} Marts 1862 incl.	11.	2.	"

Tab af rettigheder

- Skulle gøre det mindre attraktivt at få fattighjælp
- Fattighjælp skulle tilbagebetales

- Ægteskab 1824-1961: Hvis en af parterne som voksen havde modtaget urefunderet fattighjælp inden for de sidste 5 år, skulle de have tilladelse fra mandens forsørgelseskommune, før ægteskabet kunne indgås
- Stemmeret og valgbarhed 1849-1961: Havde man modtaget urefunderet fattighjælp, kunne man ikke stemme eller vælges

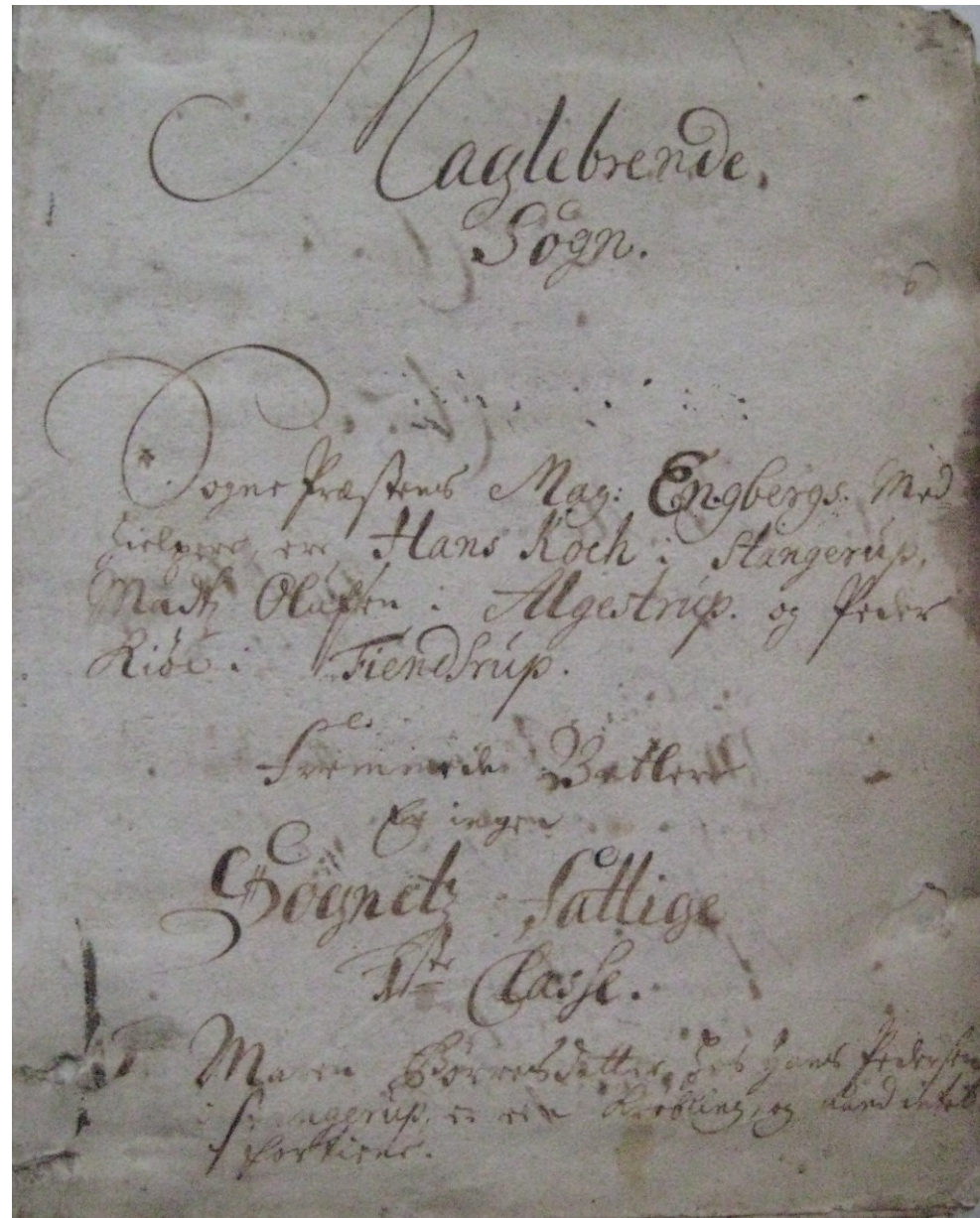
5 grupper inden for fattigforsorg

- Gamle
- Syge
- Arbejdsløse
- Fremmede (udlændinge)
- Plejebørn og fattige børn

Aldersforsorg

- -1891: Som fattige ("værdigt trængende")
- 1891-1922: Alderdomsunderstøttelse (gjaldt værdigt trængende over 60 år efter individuel vurdering af kommunen, støttens størrelse ligeså)
- 1922-1956: Aldersrente (gjaldt uformuende over 65 år, aldersrentens størrelse fastsat i loven)
- 1956-: Folkepension

Maglebrænde Sogn: Forhandlings- og regnskabsbog for fattigvæsenet i
Maglebrænde Sogn 1723-1844, pk. 1

2. - Jacob Omsid: Maglebrende, en
gammel velkøbt Mand, og Landintet
forhins.

2^{den} Casse
fandt ingen.

3^{den} Casse.

1. - Løgt Nilsdaatter Løb Lars Røb-
møst Løgt i Maglebrende en
Oboe og Land og forhins fuld løb
og fuld.

2. - Martin Jørgensdaatter Løb Jacob Røb-
møst ibid: en røn Krøbling, og Land
og forhins int, Sporke sin Land Sub-
sistere.

3. - Larsen Thomassen Løb hans søn
thruet i Algetrup, en gammel
og affaldig spind.

Sygeforsorg

- -1892: Som fattige ("værdigt trængende"), fra midten af 1800-tallet oprettes private sygekasser
- 1892-1933: Statsanerkendelse og statstilskud til sygekasser (kun for ubemidlede arbejdere, husmænd, håndværkere m.fl.)
- 1933-1971: Alle mellem 21 og 60 år skal være medlem af sygekasse, også forudsætning for at modtage aldersrente
- 1971-: Offentlig sygesikring (sygekasser ophører 1973)

Arbejdsløse

- -1907: Som fattige ("uværdigt trængende"), der oprettes private arbejdsløshedskasser
- 1907-: Statsanerkendelse af arbejdsløshedskasser (staten bidrager med 50 %, medfører ikke tab af borgerlige rettigheder)

Man kan "følge" folk i protokollerne

- Carl Rasmussen forlod sin hustru Anna Christine Rasmussen, der boede i Magleby
- Hun kunne ikke tjene nok til at forsørge sig selv og sin familie og fik derfor fattighjælp
- Familien nævnes i Magleby Kommunes forhandlingsprotokol
11.05.1910, 13.05.1911, 09.09.1911, 26.03.1913, 08.11.1913,
13.12.1913, 04.04.1914, 14.10.1916, 29.03.1917

2
Meddelelse forelæs fra Randers Hervedskontor
at forhenværende Skipper Carl Rasmussen af Kl. Havn
(en Arbejdsmand i Randers) var sat i Bidrag til Families
Underhold, med 12 Kr. maanedlig til Hustruen og 18 Kr.
til Børnene, at betale bagud fra 15 Marts 1911. Det vedtoges
at søge Beløbet inddrevet ved Udpantning, eventuelt
afsonet efter de derom gældende Regler

3
Forsøg på at få Frederiksborg Forsvørgelsesvesen om man

Fremmede (udlændinge)

- -1892: Samme regler som danskere, nemlig 5 års fast og uafbrudt ophold i samme sogn giver mulighed for hjælp (ellers sendes man retur til sit hjemland)
- 1892-: Kun hjælp til personer med dansk indfødsret

Plejebørn og fattige børn

- 1708-1891: Fattige børn blev ved årlige auktioner udliciteret til den gårdmand, der skulle have mindst betaling for at forsørge og opdrage barnet
- 1888-: Kommunen skal føre tilsyn med alle plejebørn (ikke kun dem, kommunen selv satte i pleje) og godkende plejeforældre

Eksempel på plejebarn: Korsør Købstadskommune, Børneværn:
 Fortegnelse over Korsør Kommunes Plejebørn, pk. 40-41 – 40-45

Nr.	Navn	Ægt	Karsagent til Underopførelsen	Kvar kommer under Plejeforsynet
	Sally Hemmelt Stramrup	19 Juli 1895	Moders og gift Linda Kirstine Kofod kan ikke forsørge barnet	1 Marts 1896
Plejebørn anført til 1/3 97 med 20 Kr. 1/6 97 - 20 - 1/9 97 - 20 - 1/12 97 - 20 - 1/3 98 - 20 - 1/6 98 - 20 - 1/9 98 - 20 - 1/12 98 - 20 -				
1/3 95 Plejebørn til 1/3 1905 anført med 15 Kr. Betrug anført til 1/6 05 med 15 Kr. 1/9 05 Plejebørn anført til 1/9 05 med 15 Kr.				

Naar og hvor Aartlig
hos sat i Stien Skustind

Anm.

1/3 96 hos hrbmed Hans
Jacobson, Halskov 274/3

na 4/96 hos hrbmed
N. Chr Skryt Jensen
Halskov 474 376.
Halskovvej N. 16

Udtagt Børnsfader, hrbmed i Halsnæsvej, Halsnæs
Henrich Børnsfader skat i hrbmed Resolution af 9/96
udredt 40 Sts aartlig med 1/4 Del 1/3, 1/6, 1/9 og 1/12.
Børnsfader, fortvivlet til 60 Sts aartlig fra 1/3 96 at regne

Børnsfaderen skat udredt at aartlig Børnsfader af 20 Sts
i hrbmed Resolution af 28/3 96 fra 1/3 96 at regne med
1/4 Del hrbmed 1/3, 1/6, 1/9 og 1/12.

Resolutionerne modtaget

Børnsfaderens i hrbmed Resolution for 1/2 hrbmed til 1/3 97 beløst 10/97
1/6 97 - - 1/6 97

Børnsfaderen i hrbmed Resolution hos i Halsnæs 1905
beløst Børnsfaderen N. Chr Skryt Jensen 150 hrbmed i Halsnæs for
Børnsfaderen i hrbmed Resolution 14 hrbmed - heraf de 50 hrbmed i Halsnæs
hans paa Børnsfaderen Naar og hvor i hrbmed Resolution

Eksempel på plejebørn: Korsør Købstadskommune, Børneværn:
Tilsynsmyndighedens plejebørnsprotokol 1933-1935, pk. 40-41 – 40-45

Oplysninger om Plejebørn, der er under Tilsyn efter Lov				
Barnets Løbe- Nr. fra Aar til Aar	1	2	3	4
	a) Plejebarnets fulde Navn? b) Hvor født? c) Naar født? (Aar og Dato) d) Moderens (Forældrenes) Navn, Stilling og Bopæl? e) Naar anbragt i Pleje?	Plejeforældrenes a) Navn? b) Alder? c) Antal egne hjemmевærende Børn? d) Bopæl? e) Livsstilling (og Forandring heri)? f) Haves andre Plejebørn? (Er Barnet adopteret, men dog under Tilsyn, anføres dette her)	Hvem betaler for Barnet? (Stilling, Navn og Adresse)	Plejelønnens Størrelse?
37	a) Alna Elise Jacobsen Jacobsen b) Korsør c) 11/6 1922. d) Alna Jacobsen, Kruiservej 31	a) Haagen Jacobsen b) Kruiservej 31 c) 1 d) Bopæl Høj	Sjener Jacob Nielsen 204 Sk Grænbjørn	
38	a) Inge Marie Pedersen b) København c) 26/7 29 d) Else Guinild Pedersen, Lst. Jørgensbjerg	a) Valde Pedersen b) Højly. 40 c) 1 d) Hørnørh. Højly.	Oluf Johannes Schwartz og Hørnør Lund Lunds Andersen, Roskilde	204 Sk

Nr. 181 af 20. Maj 1933 § 110, Stk. 1, Nr. 1, jfr. Stk. 2, Nr. 1 og 2.

5 Dato for Tilladelsen (Lovens § 115) og Tilsynets Paabegyndelse.	6 Dato for Anmeldelse a) af Forandringer (f. Eks. Bopælsforandringer) eller b) Ophør af Plejeforholdet og Grunden dertil.	7 Dato for Tilsynets Ophør og Grunden dertil.	8 Dato for og Indhold af Udvalgets Tilførsel om Barnets Forhold (Lovens § 113), paa Grundlag af den eller de fra den tilsynsførende modtagne Indberetninger.
		1/38 Udgaan Lade Forhold i Hjemmet.	-1. JAN. 1936 31 DEC. 1936 meget godt. meget godt
14/15 1930			-1. JAN. 1936 31 DEC. 1936 31 DEC. 1937 31 DEC. 1938 31 DEC. 1939 31 DEC. 1940 godt. godt godt — — ingen tilførsel

Eksempel på vurdering af plejehjem for børn: Korsør Købstadskommune,
Børneværn: Forhandlingsprotokol for tilsynet med plejebørn 1913-1929, pk. 40-41
– 40-45

Fredag den 25 April afholdtes Møde
i Byrådsalen paa Storebalt. Listerne
og Journal blev gennemgaaet og reviderede
Arbejd. Hjalmar Johansens Kustru var tilstegt
til Møde, da Tilsynet ikke mente at hendes
Hjem mere var egnet som Plejehjem, efter
en Skrivelse fra Politimesteren, var og Tilsynet
har besluttet at fratage hende Plejetilladelsen.
Fru Johansen mødte ikke, og det blev bestemt
at tilskrive hende. En Skrivelse fra Byrådet
behandlede og det vedtoges at svare, at Tilsynet
fandt, at det efter dets Mening ikke var
nødvendigt at forandre Formerne for Tilsynet
men at det var betryggende saaledes som det
blev udført.

Plejebørn i Fødselsstiftelsens arkiv

- 1750: Fødselsstiftelsen bliver oprettet
- Formålet var at undgå drab på nyfødte ved at lade moderen føde anonymt (-1908)
- Mange mødre overlod deres børn til Fødselsstiftelsen, der fandt plejeforældre
- Udsætterprotokoller er protokoller over børn, der er udsat, dvs. i pleje
- Findes i AO

Hvordan man finder et barn i udsætterprotokollen

- Kirkebog → Hovedprotokol → Udsætterprotokol
- Eksempel: Dorthea Christine, født 08.01.1832

16	17	18	19		Dorthea Christine
----	----	----	----	--	-------------------

16.	17.	0	0	8-10		Dorthea Christine		
-----	-----	---	---	------	--	-------------------	--	--

13. Januari			30 Jan	36	1837	2 Jan		
-------------	--	--	--------	----	------	-------	--	--

Udsætterprotokol 36/1832

Nr. 36 Tige barnet Dorothea Christine

Født den 8. Januari 1832 under Nr. 16. og døbt den 10 v. M.

Udleveret den 30. Januari 1832

Moderen Nr. 17. 12/5. 20

til ~~_____~~ Afvigge. Jens Andersen
og Justits Maren Federsdatter af
Slagslunde Mand og Pige paa Tre-
deriksborg Amt, efter Attest fra Pro-
t. 9. i Slagslunde fr. Radvitt.

1832 den 13. Samt den Morten
 bogt paa Sanktids Hospital, hvor
 den døde den 15te forinden den blev
 bogt ved indbragte den om sig:
 at den fødte Anne Marie Senevalder,
 at den tidligere fødte døde, man de paa
 Christen, at den var 35aar og saa
 herafølge - at den dog var den
 fra til Huset den 2te den 1ste, og den
 efter almindelig for samt den indtil
 paa den 1ste November.

Københavns fattigvæsen

- Fattigvæsenets trykte hovedregistrant 1881-1948 (på nettet)
- Fælles indgang til en lang række af fattigvæsenets protokoller (sagerne er ofte gået tabt)
- En person optræder kun første gang
- Indeholder også udenbys folk, der er forsørgelsesberettigede i København

Eksempel:

Ejner Jensen, uægte, født 26.12.1901

- Forældre: Anders Christian Pedersen og Jensine Marie Jensen
- Fattigvæsenets hovedregistrant 1904-1911: Anders Christian Petersen: født 23.05.1878, Vindinge, murer, A 54 544/1910
- A = Referatprotokol A

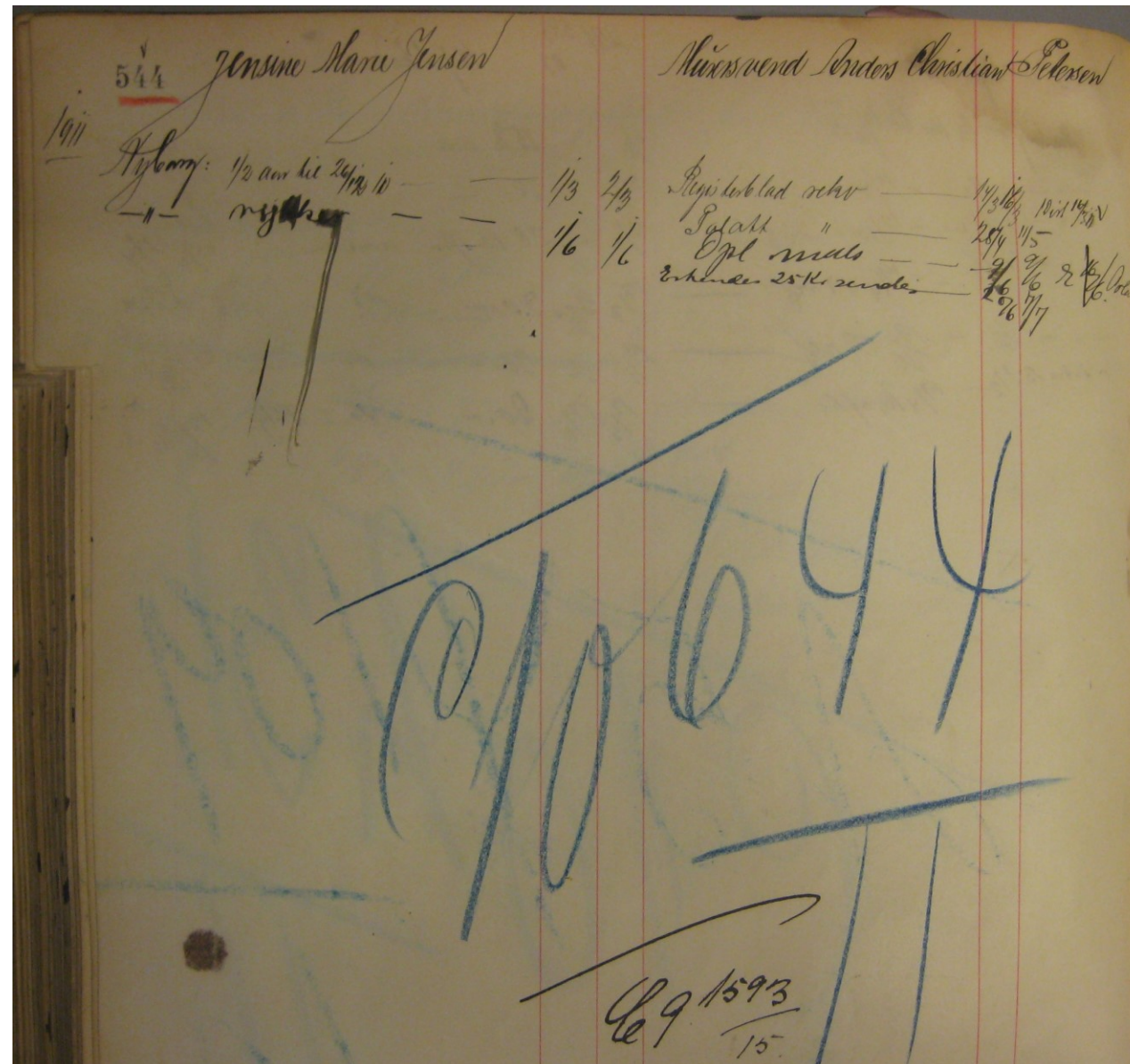
— — — 23/5 78. Vindinge . Murer.... A 54 544/10.

Forkortelsesliste findes på kbharkiv.dk

Forkortelser i Fattigvæsenets hovedregistrant

Forkortelser	Protokolrække
A	Referatprotokol A 1881-
AR	Aldersrente, indenbyes 1924-
Aldfors	Alderdomsforsørgelse 1891-1923
Alm.	Almisseprotokoller 1855-
B	Referatprotokol B 1881-
Blsag	Protokol over blindesager 1924- ↗
C	Referatprotokol C 1910-
E.B.	Enkebørnsforsørgelse 1914- ↗
Epd.n	Indebyes epidemiprotokol 1916- ↗
F.P.	Fattigvæsenets forsørgelsesprotokol 1881-1891 ↗
Husv.sag	Husvildeprotokoller 1881- ↗
I Intr./I.I.	Interimshjælp for indenbyes 1881-
Indb.Sj.n	Indenbyes sygeprotokol 1881-
Idb.Dr.I.Bk.n	Supplement for Bløddene, Børne- og Grøndehospital, Indenbyes 1891-92 ↗

Magistratens 3. afdeling: Referatprotokol A 54 544/1910, 1908-1910, henviser til referatprotokol C 10 644/1911 og C 9 1593/1915

Magistratens 3. afdeling: Referatprotokol C 10 644/1911

644

Fader: *Mikael Peter Andersen Christensen* Forsørgelsessted: *Stk.*
 Moder: *Jensine Marie Jensen*
 Børn: *Ejnar Jensen* / 26/12/1900

Resolution af 27/3 1901 lydende paa 50 Kr aarl. fra 26/12 1900 til

1911. Nyborg: 1/2 aarl. til 26/12 11	26/8	25/8	25 Kr sendes	2/10	26/10
1912 — 1/2 aarl. til 26/12 11	29/1	29/1	25 St. sendes Tilhældes	5/2	26/2
— 1/2 " " 26/12 12	20/8	21/8	25 Kr sendes	2/9	26/9
— 1/2 " " 26/12 12	24/2	25/2	25 Kr " "	00/3	27/3
— 1/2 " " 26/12 13	8/9	9/9	Tilk. afdr. + Stk.	21/9	
1914 — 1/2 " " 26/12 14	6/4	7/4	25 Kr. sendes	11/10	
— 1/2 " " 26/12 14	16/5	18/5	25 Kr send. m. Epl. aus Pap	27/5	16/5
— 1/2 " " 26/12 14	3/9	3/9	Tilk.	27/5	
— 1/2 " " 26/12 14	30/1	1/2	25 Kr. sendes, Tilk.	11/9	25/9
— 1/2 " " 26/12 14	30/1	1/2	Til Bek.	27/10	
— 1/2 " " 26/12 14	30/1	1/2	25 Kr sendes	12/1	4/3
— 1/2 " " 26/12 14	30/1	1/2	Tilhældes	12/2	1/2

Hantørup 23/12/11

Alene om Hverstand: flyttet til Holmbladsgade 40 31/5

Magistratens 3. afdeling: Referatprotokol C 9 1593/1915

C 9 1593

Forsørgelsessted:

Fader: Murensend Anders Chr. Jensen f. 23/3. 78; Vindinge

Moder: Jussine Marie Jensen

Resol. af 27/3. oilydende paa 50 Kr. aarlig fra 26/12. 00 til

Børn: Ejner Jensen f. 26/12. 00

19/5	Blut arm om Kunt d 25/9	14/9	-	Tilskaldes	4/9	2/9	✓
				Kot 25/9/15	3/12	14/12	✓
19/6	Alvin Tieske. May	18/11		Børn i 572 16			
	May. Tieske af Alvin Tieske	5/1		Tilskaldes	20/9	21/13	✓
	Alvin Tieske Tieske	6/6		Kot 19/4	24/5	24/5	✓
	do do	25/9	24/9	Tilskaldes	11/1	11/1	✓
				Børn 1 ind.		8/6	
19/7	Blut arm om Kunt d 10/3/17	3/3	9/3	Tilskaldes	28/1	3/10	✓
				Kot 19/81		3/10	✓
				Tilskaldes		3/10	✓
				Kot 19/81		3/10	✓

A. 82. 37/18 - 1/18

Magistratens 3. afdeling: Referatprotokol A 82 37/1918

37. V Enke Havn Marie Petersen L 9 1593
Gjæstfri anmelder og forspørger 4/12/8 5/12/8 Dag 9/12/8.
A 80 26/18.

Og det ledte til skiftet 1918

- Gentofte = Københavns Amts Nordre Birk

71

Løbe №	Anmelderen	Afdødes fulde Navn, Livsstilling og Bopæl	Afdødes fyldte Aar	Gift eller ugift. Enkemand eller Enke Fraskilt el. frasepar. Hustru Om hensiddet i uskiftet Bo
509	Albert Emil Theodor Heller, Borak 44, Smager, Høsten Søes.	Enke Hanne Christine Heller. S. e. Sofyrbøler, altsomindlæst Jensløvsvej 9. Nørrebro Østnæp.	67	Enke
510	Smukken Jacoben, Hellerup.	Hustru Anden Christen Petersen Luitvig Holbergvej 5, Hellerup	70	Gift

Vi slutter med det vigtigste:
Hvor finder man arkivalierne?

- Rigsarkivet eller kommunearkiver
- Skal kende forsørgelses- eller opholdsstedet
- Slå derefter myndigheden op i Daisy

- Købstæder:
 - Indtil 1868: Rådstue/magistrat (fattigkommissioner)
 - Efter 1869: Kommune
- Landsogne:
 - Indtil 1803: Sogn eller gods (især på Fyn)
 - 1803-1867: Sogn eller kommune
 - Efter 1868: Kommune
- Kontrolmyndigheder: provstier, stiftsamter, amter, amtsråd m.fl.